

שם פרטי:

שם משפחה:

כיתה:

הבנת הנקרא: מאמר עיוני ומאמר עמדה

דף עבודה

העיר שלומדת לנשום*

- 1 | בערים גדולות רבות הטמפרטורה בקיץ גבוהה בכמה מעלות מזו שבשטחים הפתוחים שסביבן. התופעה מכונה «אי חום עירוני». הסיבה העיקרית היא שאספלט, בטון וגגות כהים סופגים את קרינת השמש במשך היום ופולטים את החום בלילה. נוסף על כך, מזגנים ומכונות מוסיפים חום לאוויר, והבניינים הצפופים מונעים מהרוח לקרר את הרחובות.
- 6 | לאי החום יש מחיר. בלילות חמים קשה להירדם, צריכת החשמל עולה, ובני אדם מבוגרים וחולים נפגעים יותר. גם זיהום האוויר מחמיר כשהאוויר חם ועומד.
- 8 | ערים שונות בעולם מנסות פתרונות. יש שצובעות גגות בלבן כדי שיחזירו את קרינת השמש, יש שנוטעות עצים לאורך הרחובות ויש שמקימות גינות על הגגות. עץ בוגר אחד מצל על המדרכה ומאדה מים דרך העלים, וכך מקרר את סביבתו.
- 11 | אומנם הפתרונות האלה עולים כסף ודורשים תחזוקה, אך מחקרים מראים שהחיסכון בחשמל ובבריאות גדול מההוצאה. לכן נראה שהעיר של העתיד תהיה ירוקה יותר – לא רק מטעמי יופי, אלא מטעמי בריאות.

* נכתב על ידי עידו לוינסון, 2019. מתוך: אתר «מבט צעיר».

2 איתור מידע: בחרו את התשובה הנכונה לפי הטקסט.

- א. מדוע חם יותר בעיר?
- כי יש בה פחות אנשים
 - כי חומרי הבנייה סופגים חום ופולטים אותו
 - כי יורד בה פחות גשם
- ב. איזה פתרון אינו מוזכר בטקסט?
- צביעת גגות בלבן
 - נטיעת עצים
 - הגבלת מספר המכונות

3 מבנה הטקסט: התאימו לכל פסקה את התפקיד שלה.

טור א

טור ב

1. פסקה 1

הצגת התופעה וסיבותיה ☐

2. פסקה 2

שקילת המחיר ומסקנה ☐

3. פסקה 3

פתרונות אפשריים ☐

4. פסקה 4

הנזקים של התופעה ☐

4 פרשנות: מה הכותב מתכוון לומר בכותרת «העיר שלומדת לנשום»? הסבירו בעזרת הטקסט.

5 אוצר מילים בהקשר: כתבו מילה נרדפת מתאימה למילה שבמרכאות.

א. «מכונה» (פסקה 1) – _____

ב. «מחמיר» (פסקה 2) – _____

ג. «מאדה» (פסקה 3) – _____

6 היסק: מדוע הכותב מציין בפסקה 4 שהפתרונות «עולים כסף ודורשים תחזוקה»? מה הוא משיג בכך?

7 הערכה: האם המסקנה בסוף הטקסט («העיר של העתיד תהיה ירוקה יותר») מבוססת היטב? נמקו בעזרת שני פרטים מהטקסט.

8 נכון או לא נכון לפי הטקסט? תקנו את הלא נכונים.

נכון / לא נכון

א. החום שנספג ביום נפלט בלילה.

נכון / לא נכון

ב. לפי הטקסט, אי החום פוגע במידה שווה בכל האנשים.

נכון / לא נכון

ג. הכותב טוען שהעיר תהיה ירוקה רק מטעמי יופי.

9 כתבו פסקה (5–6 שורות) המסכמת את הטקסט: התופעה, הסיבות, הנזקים והפתרונות. כתבו במילים שלכם.

10 לפי הקטע «העיר שלומדת לנשום»: השלימו את טבלת הסיבות והתוצאות.

סיבה	תוצאה
אספלט ובטון סופגים קרינה ביום	
	צריכת החשמל עולה
עץ מצל ומאדה מים	

11 לפי הקטע: כתבו ליד כל שאלה איזה ממד הבנה היא בודקת.

א. אילו חומרים סופגים את קרינת השמש?

ב. מדוע בחר הכותב לסיים את הטקסט בעתיד?

ג. האם הפתרונות שמוצעים מתאימים לעיר שלכם? נמקו.

12 לפי הקטע: השלימו את המשפט בפרט מתאים.

א. מבוגרים וחולים יותר מאי החום.

ב. ערים צובעות גגות בלבן כדי ש _____ את קרינת השמש.

תשובות – הבנת הנקרא: מאמר עיוני ומאמר עמדה

2 איתור מידע: בחרו את התשובה הנכונה לפי הטקסט.

- א. מדוע חם יותר בעיר?
 ○ כי יש בה פחות אנשים • כי חומרי הבנייה סופגים חום ופולטים אותו
 ○ כי יורד בה פחות גשם
 ב. איזה פתרון אינו מוזכר בטקסט?
 ○ צביעת גגות בלבן ○ נטיעת עצים • הגבלת מספר המכוניות

3 מבנה הטקסט: התאימו לכל פסקה את התפקיד שלה.

טור א	טור ב
1. פסקה 1	1 הצגת התופעה וסיבותיה
2. פסקה 2	4 שקילת המחיר ומסקנה
3. פסקה 3	3 פתרונות אפשריים
4. פסקה 4	2 הנזקים של התופעה

4 פרשנות: מה הכותב מתכוון לומר בכותרת «העיר שלומדת לנשום»? הסבירו בעזרת הטקסט.

תשובה אפשרית: הכותרת מדמה את העיר ליצור חי שמתקשה לנשום בגלל החום והזיהום; «לומדת לנשום» – העיר מאמצת פתרונות (עצים, גגות לבנים, גינות) שמקררים אותה ומשפרים את האוויר.

5 אוצר מילים בהקשר: כתבו מילה נרדפת מתאימה למילה שבמרכאות.

- א. «מכונה» (פסקה 1) – נקראת
 ב. «מחמיר» (פסקה 2) – נעשה חמור יותר
 ג. «מאדה» (פסקה 3) – הופך לאדים / משחרר כאדים

6 היסק: מדוע הכותב מציין בפסקה 4 שהפתרונות «עולים כסף ודורשים תחזוקה»? מה הוא משיג בכך?

תשובה אפשרית: הוא מציג מראש את טענת הנגד (המחיר) ומפריך אותה בעזרת המחקרים על החיסכון. כך הטיעון שלו נראה הוגן ומשכנע יותר.

7 הערכה: האם המסקנה בסוף הטקסט («העיר של העתיד תהיה ירוקה יותר») מבוססת היטב? נמקו בעזרת שני פרטים מהטקסט.

תשובה אפשרית: לדוגמה: כן – הכותב הראה שהעצים מקררים (מצל ואידוי) ושהחיסכון בחשמל ובבריאות גדול מההוצאה. מצד שני, הוא לא מביא נתונים מדויקים, ולכן הביסוס חלקי.

8 נכון או לא נכון לפי הטקסט? תקנו את הלא נכונים.

א. החום שנספג ביום נפלט בלילה. **נכון**

ב. לפי הטקסט, אי החום פוגע במידה שווה בכל האנשים. **לא נכון** – מבוגרים וחולים נפגעים יותר.

ג. הכותב טוען שהעיר תהיה ירוקה רק מטעמי יופי. **לא נכון** – לא רק מטעמי יופי, אלא מטעמי בריאות.

9 כתבו פסקה (5–6 שורות) המסכמת את הטקסט: התופעה, הסיבות, הנזקים והפתרונות. כתבו במילים שלכם.

תשובה אפשרית: אי חום עירוני הוא תופעה שבה העיר חמה מסביבתה, משום שחומרי הבנייה סופגים חום ופולטים אותו, והמזגנים והמכוניות מוסיפים חום. התופעה פוגעת בשינה, מעלה את צריכת החשמל ומזיקה במיוחד למבוגרים ולחולים. ערים מתמודדות בעזרת גגות לבנים, עצים וגינות גג, ולמרות המחיר החיסכון גדול מההוצאה.

10 לפי הקטע «העיר שלומדת לנשום»: השלימו את טבלת הסיבות והתוצאות.

סיבה	תוצאה
אספלט ובטון סופגים קרינה ביום	החום נפלט בלילה והעיר חמה יותר
לילות חמים (אי חום עירוני)	צריכת החשמל עולה
עץ מצל ומאדה מים	הסביבה מתקררת

11 לפי הקטע: כתבו ליד כל שאלה איזה ממד הבנה היא בודקת.

א. אילו חומרים סופגים את קרינת השמש? ← **איתור מידע**

ב. מדוע בחר הכותב לסיים את הטקסט בעתיד? ← **פרשנות והיסק**

ג. האם הפתרונות שמוצעים מתאימים לעיר שלכם? נמקו. ← **הערכה ביקורתית**

12 לפי הקטע: השלימו את המשפט בפרט מתאים.

א. מבוגרים וחולים **נפגעים** יותר מאי החום.

ב. ערים צובעות גגות בלבן כדי **שיחזירו** את קרינת השמש.